

• משהו לנפש •

פנינה מפרשת השבוע

פרשת כי תצא

מסע שורשים

פרשת השבוע, פרשת כי תצא, מלמדת אותנו על היחס הנכון למספר עמים בעולם. אחת ההתייחסויות המשמעותיות היא הדרך בה התורה מצווה לנהוג בבני עמון ומואב:

לא יבא עמוני ומואבי בקהל ה' גם דור עשירי לא יבא להם בקהל ה' עד עולם. על דבר אשר לא קדמו אתכם בלחם ובמים בדרך בצאתכם ממצרים ואשר שכר עליך את בלעם בן בעור מפתור ארם נהרים לקללך (דברים, כג, ד-ה).

שני טעמים. הראשון; כאשר עם ישראל עברו בארצם, עיפים ממסע ארוך, איש לא הוציא להם שתיה ואוכל. השני; מלך מואב שכר את בלעם – רוצח ההמונים – על מנת שישתמש בכוחו המאגי ויגרום למותם המהיר של בני ישראל.

בואו נחשוב על זה רגע. יש כאן שני דברים בעייתיים. אחד – ניסו לרצוח אותנו. שתיים – לא פינקו אותנו באוכל. האם ניתן להשוות בין שני המעשים? לא נשכח גם שעם ישראל קיבל מן ומים ומהבאר באופן יומיומי. לא היתה כאן סכנת רעב או צמא. מדובר על תביעה להתנהגות אנושית מכבדת-אורחים. אך כיצד ניתן להשוות התנהגות כזו – נלוזה ככל שתהיה – לנסיון השמדת עם? והתורה לא רק משווה, אלא פותחת בבעייתיות של אי הגשת לחם ומים, כביכול העובדה הזו קודמת לנסיון הגינוסייד המחריד אותו ניסו לבצע. מדוע?

האיסור לקבל צאצאים לעמים אלו אינו נובע מנקמה חלילה. סיבת האיסור היא להתרחק מהתנהגות קלוקלת ומאנשים בעלי טבע מנוגד לזה של צאצאי אברהם, יצחק ויעקב. כאשר התורה אוסרת עלינו את הקשר עם עמון ומואב היא מבקשת להפנות את תשומת ליבנו לשורשם של מעשים מעוררי חלחלה, כמו השמדה המונית לעם שלא עשה רע לאף אחד.

איש לא קם בבוקר עם רצון לרצוח. אף פושע לא התחיל את חיי הפשע שלו במעשים נוראיים, מסמרי שער. ההידרדרות מתחילה במעשים קטנים, לפעמים בלתי-מורגשים, ורק בוחן לבבות יכול ללמד אותנו כי מעשים כאלה יכולים להתפתח לרוע בלתי-נתפס.

מלך מואב שכר את בלעם לקלל את העם. הוא ביקש להשמיד עם שלם. היכן ניתן היה לראות את השורש של המידות המגנות של העם הזה?

כשלא קדמו אותנו בלחם ובמים.

יש משהו פגום בעם שלם שרואה קבוצה של אנשים עייפים עוברת אצלם במדינה ולא מציע כוס מים. מנימוס. יש שורש בעייתי באומה שניצבת אדישה מול אורחים שבאו מדרך רחוקה, אדישה ואינה מעלה על דעתה לשאול אם משיהו מעוניין בסנדוויץ'.

השורש הבעייתי הזה מתרחב. הנקודה הבעייתית הזו מתפתחת. היא מסתיימת, במקרה הזה, בניסיון השמדה לעם היהודי. אבל הלקח שלנו לא נובע רק מפרק הסיום. אנחנו צריכים ללמוד מההתחלה. מהדרך בה החלה ההידרדרות הזו. שימו לב! אומרת לנו התורה. הם לא קידמו אתכם בלחם ובמים, ותראו היכן זה נגמר. התרחקו אתם מאנשים חסרי-אכפתיות. אל תפטרו את זה במשיכת כתפיים ותאמרו שזה סך הכל פרוסת לחם וכוס מים. ממש לא. זו הצצה לשורש בעייתי מאוד שאם לא יטופל בזמן הוא עתיד להתפתח לממדים מפלצתיים.

•

מסופר על רבי נתן צבי פינקל זצ"ל, המכונה סבא מסלבודקא, שפגש קבוצה של בחורים. לאחר המפגש התבטא ה'סבא' כי מבחור מסויים הוא התאכזב.

התברר, כי כאשר הגישו את התה, נשפך מעט סוכר על השולחן. אותו בחור טבל את אצבעו בסוכר וליקק כך את מה שנדבק על אצבעו. הבחור היה בחור טוב ועשה רושם איכותי, אך ה'סבא' טען שהוא צריך תיקון פנימי.

לימים הבחור המדובר התמנה לרב בעיירה מסוימת, הסתבך שם בזיוף, נאלץ להתפטר ובסופו של יום אף ריצה תקופת מאסר.

לכל מעשה יש שורש. גם למעשים גדולים יש שורשים קטנים שצריך להתאמץ ולחפש. החכמה היא לאבחן את עצמנו ולזהות את השורשים לפני שהם מתפתחים לאילן קלוקל. העבודה הגדולה היא לטפח את השורשים הטובים, אלה שיצמיחו מעשים ראויים ואיכותיים, ולשרש את השורשים הבעייתיים והפגומים.

חודש אלול הוא החודש בו אנו עסוקים בחשבון נפש. פרשת השבוע מלמדת אותנו לא לחשוב רק על המעשים שעשינו או שלא עשינו, אלא להתמקד במניעים, בשורשים וبنקודות הבסיס.

פרשת השבוע פותחת במילים 'כי תצא למלחמה על אויבך'. ה'אור החיים' הקדוש מאריך להסביר כי הפרשה מרמזת למלחמה פנימית ועמוקה, מלחמת היצר. מלחמה זו מתחילה ברגש קטן, כזה שאולי לא היינו שמים לב אליו: וחשקת בה. זהו המסר של פרשת השבוע ושל חודש אלול. העבודה הפנימית שלנו צריכה להתמקד במקומות העמוקים, בנקודות המוצא. המעשים שאנו עושים הם תוצאות, המשימה שלנו היא לגעת בנקודה. למצוא את השורש ולדאוג שנצמח כראוי, בצורה הטובה ביותר.

הלוואי שנצליח!

**שבת שלום!
אליהו אילני**